

Carmina Burana í Norðurlandahúsinum

Stórfingin kvøða til vár, gleði, rúsdrekka og ást

— nú oll tosa um nýggja rúsdrekkalóg.

Um ár 1200 kvøðu og dansaðu ungir lesandi í Suðureuropu um vár, drykkjuskap og ást. Men sum so mangan hevur moraluppruddingarsøgan lagt sína køvandi gloymsku oman á henda livsjáttandi partin av tilveruni.

Vit vistu litið um henda mentannarkrök, áðrenn eitt heppið høvdu av tilvild kom fram á fleiri enn 250 yrkingar í einum kleystri í Benediktbeuern í 1803. Hesar yrkingar søgdu eina søgu, sum góðkenda søgan hevði gloymt, og knappliga uppliva vit eitt studentaliv og ovfarakæti, sum ikki sørt minnir um tað, ið gluntin og magistarin syngja um í Svoriki í okkara öld.

Hvussu hesin sangur hevur ljóðað í 13. öld, vita vit ikki, men í 1936 skrivaði tónaskaldið Carl Orff eitt stórt verk, sum bygd í eitt úrval av hesum yrkingum. Carmina Burana, sum verkið varð nevnt, er vorðið kent um allan heimin, og er tað ivaleyst eitt tað mest spældu og sungna verkið í dag.

Carl Orff er kanska mest kendur sum pædagogur. Carmina Burana undantikin, er ikki nógv frá hansara hond, sum livir á tónapallinum í dag.

Carmina Burana er

kanska heldur ikki serliga áhugavert, um tú tekur fram sjóneyku og fert at kanna skaldsliga bygnaðin, men verkið er sera kensluskraðandi — onkra løtu droymir tú teg burtur í sorgblíðum ástartokum, men áðrenn tú veistst av, verður tú skræddur upp úr stólinum og fært hug at loypa upp at dansa við síðumanninum.

Stóru pædagogarnir Willi Gohl og Carl Orff hava í felag givið føroyska kórsanginum eitt sera dygt og neyðugt spark í tann so tunga og kenslutamtá tónaafurpartin.

Tann Carmina Burana, ið vit upplivdu í Norðurlandahúsinum, var ikki tann upprunaliga. Verkið varð upprunaliga skrivað fyrri solistar, kór og ovurstórt orkestrur, men til alla lukku fyrri okkum smáu, skrivaði Orff í 1956 eina minni útgávu, har hann bert nýtti 2 klaver og 5 slagverksleikarar.

Koncertin

Tá tú ert vanur at hoyra ta upprunaligu útgávuna av verkinum, er tað sjálvandi eitt sindur trupult at venja oyrini til øll ljóðini, ið ikki eru har. Men skjótt gloymdi tú alt um blásarar og strúkarar, tí ljóðmyndini vantaði als einki, og eyðkendi og dæmli

føroyski kórklangurin fall væl saman við orkestrinum. Sterku rytmurnar, sum føroysk kór eru so óvön við, vóru sera væl stýrðar av stevfasta slagverkinum, og smáu og

klettatryggu vinkini frá Willi Gohl góvu framförsuni eitt trygt stev, sum sjáldan á føroyskum palli.

Verkið byrjar við einum lovsangi til eydnuguðinnuna Fortunu, síðan fáa vit

eina kenslu av vári — við gróðri og vaknandi ástarkenslum. Vit fara eisini ein tús runt í bygdarlagnum, og vit enda inni á vertshúsinum. Seinasti partur er um ást; vit hoyra um vøkur sprund, um ástargleði, og tann sorgfulla, sum eydnan hevur svikið — um vonloysi og elskhug.

Verkið endar, sum tað byrjar, við lovsangi til eydnuguðinnuna: Tøkk fái tú, o Fortuna! Tú sum gavst okkum alt hetta.

Í ein góðan tíma er Norðurlandahúsið ein sannur floymur av skiftandi kenslum og rytum, sorgblíðni og megi. Tað er ein sera krevjandi uppgáva at skapa samljóð í henda meldur av livi. Men øll komu væl frá uppgávum sínum, og tá seinasti mergjaði tónablokkurin doyrt burtur, hevur tú valla ansað, hvar lotan er farin.

Willi Gohl hevur veruliga fingið nakað fram, sum vit sjáldan siggja í føroyskum kórsangi, og við hesi frmaførslu hava vit sæð, at stór megi liggur goymd í føroyska sanginum, og at henda megi kann temjast og mennast til nakað heilt stórt.

Sjálvandi eru vit ikki komin á mial, og vit eiga sjálvandi heldur ikki at koma á mál nakrantíð, tí tá steðgar menningin, men vit eiga at taka okkum sjálv í álvara, tí tá gerast óhugsandi uppgávur knappliga møguligar at loysa.

Kórið sang vakurt og reint. Skuldi kanska sagt kórini, tí í verkinum samstarva í veruleikanum fleiri kór, bæði menn,

kvinnur og ung.

Í fyrstuni virkaði tað, sum sangurin kanska hevði hug at renna eitt sindur undan stevinum, men skjótt kom alt tó upp á pláss, og sangur og stevingu hond í hond til seinasta tóna.

Kórini góvu eisini sera nógv, men enn er øll tann goymda megin í føroyska kórsanginum verri enn so sloppin leys. Onkra løtu hevði málmurin hug at kveða sangin eitt sindur, men kanska darva knortluttu og tittu latinsku orðini eitt sindur, tí megina í føroysku mansrøddini kenna vit í hvussu er frá veruligum veitslurómi in Taberna.

Orkestrur og solistar vóru professionell fólk, og avrik teirra var professionelt, men tað gleðiliga er, at munurin millum tey professionellu og áhuga-fólkini minskar í stórum.

Í Norðurlandahúsinum sungu stórtundrað føroyingar um ein tótt í livinum, sum hevur verið burturgoymsdur í Føroyum í skjótt eina öld. Men verður nýggja rúsdrekkaamentanin til slíka gleði og sang, so hava vit neyvan nakað at óttast, og vit hava tá neyvan fyrri neyðini at goyma henda livsjáttandi mentannarkrök burtur í 800 ár, sum søgan gjørdi við Carmina Burana.

Ein stor lita í Norðurlandahúsinum. Tú fekt bæði eina góða løtu og eina góða von um enn fleiri og enn betri latur í framtíðini.

Orð:

Pauli í Sandágerði

Myndir: Kalmar

